

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	19
----------------	----

ΜΕΡΟΣ Α΄ ΜΑΘΗΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

1.1. Τι είναι μάθηση;	25
1.2. Τα είδη της μάθησης	28
1.3. Ανάπτυξη και μάθηση	32
1.4. Τι είναι διδασκαλία;	34
1.5. Μάθηση και διδασκαλία	37

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΕΚΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΑΘΗΣΗ

2.1. Εισαγωγικά	39
2.2. Οι βασικές θέσεις της Σχολής της Συμπεριφοράς	40
2.3. Η θεωρία του Thorndike (1874-1949)	41
2.3.1. Οι εφαρμογές των απόψεων του Thorndike στη διδασκαλία	44
2.4. Η θεωρία του Pavlov (1849-1936)	45
2.4.1. Οι εφαρμογές των απόψεων του Pavlov στη διδασκαλία	47
2.5. Η θεωρία του Watson (1878-1958)	48
2.5.1. Οι εφαρμογές των απόψεων του Watson στη διδασκαλία	49
2.6. Η θεωρία του Guthrie (1886-1959)	50
2.7. Η θεωρία του Hull (1884-1952)	51
2.7.1. Οι εφαρμογές των απόψεων του Hull στη διδασκαλία	55
2.8. Η θεωρία του Estes (1919-2011)	55

ΜΑΘΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

2.9. Οι απόψεις των Miller (1909-2002) και Dollard (1900-1980)	56
2.10. Η θεωρία του Skinner (1904-1990)	57
2.10.1. Οι εφαρμογές των απόψεων του Skinner στη διδασκαλία	60
2.11. Η θεωρία του Tolman (1866-1959)	63
2.11.1. Οι εφαρμογές των απόψεων του Tolman στη διδασκαλία	65

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄**ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΕΚΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΗΣ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ**

3.1. Εισαγωγικά	67
3.2. Η αντίληψη υπό το πρίσμα των μορφολογικών ψυχολόγων και η σχέση της με τη μάθηση	67
3.3. Η ενορατική μάθηση	72
3.4. Οι εφαρμογές των απόψεων των μορφολογικών ψυχολόγων στη διδασκαλία	74

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄**ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΠΕΔΙΟΥ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΑΘΗΣΗ**

4.1. Εισαγωγικά	77
4.2. Η θεωρία του Lewin (1890-1947)	77
4.2.1. Οι εφαρμογές της θεωρίας του Lewin στη διδασκαλία	83
4.3. Η κοινωνική θεωρία του Bandura (1925-)	83
4.3.1. Οι παιδαγωγικές και διδακτικές εφαρμογές της κοινωνικής θεωρίας του Bandura	85

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄**ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΨΥΧΟΛΟΓΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΜΑΘΗΣΗ**

5.1. Εισαγωγικά	87
5.2. Η γνωστική εξελικτική θεωρία του Piaget (1896-1980)	88
5.2.1. Περίοδοι γνωστικής ανάπτυξης κατά τον Piaget	92
5.2.2. Οι εφαρμογές της θεωρίας του Piaget στη διδασκαλία	100
5.2.3. Κριτική προσέγγιση της θεωρίας του Piaget	103
5.3. Η θεωρία του Bruner (1915 -)	105
5.3.1. Οι εφαρμογές των αντιλήψεων του Bruner στη διδασκαλία	109
5.4. Νεοπιαζετιανές θεωρίες	111
5.4.1. Η θεωρία του Pascuale-Leone	112
5.4.2. Η θεωρία του Fischer	115
5.4.3. Η θεωρία του εμπειρικού βιωματικού δομισμού	118
5.5. Η θεωρία του L. S. Vygotsky (1896-1934)	121
5.5.1. Οι εφαρμογές των θέσεων του Vygotsky στη διδασκαλία	124
5.6. Η θεωρία του Ausubel (1918-2008)	125

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

5.7. Η θεωρία του Gagné (1916-2002)	129
5.8. Σύγχρονες τάσεις των γνωστικών θεωριών	132
5.8.1. Οι θεωρίες επεξεργασίας των πληροφοριών	132
5.8.2. Μεταγνώση - μεταγνωστικές διαδικασίες	141
5.9. Συγκριτική θεώρηση των κονστρουκτιβιστικών θεωριών	144
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄	
ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΕΚΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΗΣ ΟΥΜΑΝΙΣΤΙΚΗΣ	
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΑΘΗΣΗ	
6.1. Εισαγωγικά	149
6.2. Τα κύρια σημεία της Ουμανιστικής θεωρίας	149
6.2.1. Οι εφαρμογές των απόψεων των εκπροσώπων της Ουμανιστικής	
Ψυχολογίας στη διδακτική πράξη και στην εκπαίδευση	153
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ΄	
ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΩΝ ΘΕΩΡΙΩΝ ΜΑΘΗΣΗΣ	
	159
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η΄	
ΜΝΗΜΗ – ΛΗΘΗ – ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗ ΜΑΘΗΣΗΣ	
8.1. Εισαγωγικά	165
8.2. Θεωρίες για τη λήθη	166
8.2.1. Οι απόψεις του Thorndike	166
8.2.2. Οι απόψεις των εκπροσώπων της Μορφολογικής Ψυχολογίας ..	167
8.2.3. Η θεωρία της παρεμβολής	168
8.2.4. Η οργανικο-κοινωνική θεωρία	170
8.2.5. Η ψυχαναλυτική θεωρία	170
8.2.6. Σύγχρονες απόψεις για τη λήθη	171
8.2.6.1. Οι απόψεις για την ανεπαρκή κωδικοποίηση	
των πληροφοριών	171
8.2.6.2. Λίγα λόγια για τη φυσιολογία του εγκεφάλου και τη	
σχέση της με τη μάθηση και τη μνήμη	174
8.3. Πρακτικές υποδείξεις για τους εκπαιδευτικούς	178
8.4. Μεταβίβαση ή μεταφορά μάθησης	179
8.4.1. Θεωρίες για τη μεταβίβαση της μάθησης	180
8.4.1.1. Η θεωρία της αυτόματης ενίσχυσης	180
8.4.1.2. Η θεωρία των ανάλογων καταστάσεων ή των όμοιων	
στοιχείων	181
8.4.1.3. Η θεωρία της γενίκευσης	183
8.4.1.4. Η νευροφυσιολογική θεωρία	184
8.4.2. Τι ευνοεί τη μεταφορά μάθησης;	184
8.4.3. Μεταβίβαση της μάθησης και διδακτικές ενέργειες	186

ΜΑΘΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ´

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΗ

9.1. Εισαγωγικά	189
9.2. Η φυσική κατάσταση του ατόμου και η μάθηση	190
9.3. Φύλο και μάθηση	190
9.4. Αντίληψη και μάθηση	191
9.5. Νοημοσύνη και μάθηση	192
9.5.1. Συναισθηματική και πολλαπλή νοημοσύνη	196
9.6. Ανησυχία, άγχος και μάθηση	199
9.7. Τα κίνητρα και η μάθηση	201
9.7.1. Γνωστικά κίνητρα	203
9.7.2. Κοινωνικά κίνητρα	204
9.7.3. Κίνητρα από φυσικές ανάγκες	205
9.8. Ατομικές διαφορές ως προς τα κίνητρα	205
9.9. Οι προσδοκίες μαθητών και εκπαιδευτικών και ο ρόλος τους στη μάθηση	207
9.10. Κοινωνική προέλευση και μάθηση	210

ΜΕΡΟΣ Β´
ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι´

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

10.1. Εισαγωγικά	215
10.2. Προγραμματισμός της διδασκαλίας	215
10.3. Η έννοια του αναλυτικού προγράμματος	216
10.4. Ιδεολογία και αναλυτικό πρόγραμμα	217
10.4.1. Οι σημαντικότερες φιλοσοφικό-ιδεολογικές προσεγγίσεις της εκπαίδευσης και το αναλυτικό πρόγραμμα	218
10.4.1.1. Συντηρητισμός	221
10.4.1.2. Προοδευτισμός	222
10.4.1.3. Ιδεαλισμός-Κλασικισμός	223
10.4.1.4. Αναδομητισμός	224
10.4.1.5. Μοντερνισμός - Μεταμοντερνισμός (ή μετανεωτερισμός)	225
10.4.2. Ιδεολογική τυπολογία του Williams	227
10.4.3. Η τυπολογία του Schiro	228
10.4.3.1. Βασικά στοιχεία της ακαδημαϊκής ιδεολογίας	228
10.4.3.2. Βασικά στοιχεία της ιδεολογίας της κοινωνικής αποτελεσματικότητας	229

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

10.4.3.3. Βασικά στοιχεία της παιδοκεντρικής ιδεολογίας	230
10.4.3.4. Βασικά στοιχεία της ιδεολογίας της κοινωνικής αναδόμησης	231
10.5. Μεθοδολογία εκπόνησης των Α.Π.	232
10.5.1. Βασικοί άξονες και γενικές αρχές της σύνταξης των Α.Π.	232
10.5.2. Τα κυριότερα μοντέλα σχεδιασμού του Α.Π.	236
10.5.2.1. Στοχοκεντρικά μοντέλα	237
10.5.2.2. Τα εξελικτικά μοντέλα ή μοντέλα των «εισροών» ..	239
10.5.2.3. Τα μοντέλα πολιτισμικής ανάλυσης	241
10.6. Το ζήτημα της επιλογής των γνωστικών αντικειμένων και της αντίστοιχης διδακτέας ύλης	242
10.7. Το ζήτημα της οργάνωσης και της διάταξης της ύλης	246
10.7.1. Οργάνωση της ύλης	246
10.7.1.1. Οργάνωση της ύλης κατά χωριστά γνωστικά αντικείμενα	247
10.7.1.2. Οργάνωση της ύλης κατά γενικές έννοιες ή κεντρικά θέματα	249
10.7.1.3. Οργάνωση της ύλης κατά ενότητες μαθημάτων	253
10.8. Διάταξη της διδακτέας ύλης	254

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ΄**ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ**

11.1. Εισαγωγικά	259
11.2. Γενικοί σκοποί της διδασκαλίας	260
11.2.1. Ο υλικός σκοπός της διδασκαλίας	260
11.2.2. Ο ειδολογικός ή μορφολογικός σκοπός της διδασκαλίας	263
11.2.3. Ο κοινωνικός σκοπός της διδασκαλίας	266
11.2.4. Ο ηθικός σκοπός της διδασκαλίας	267
11.3. Σύγχρονες προσεγγίσεις των γενικών σκοπών της διδασκαλίας	268
11.4. Γενικοί σκοποί των επιμέρους μαθημάτων	270

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΒ΄**ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΤΑΞΙΝΟΜΙΕΣ**

12.1. Εισαγωγικά	271
12.2. Τι είναι διδακτικός στόχος και πώς προσδιορίζεται;	273
12.3. Η χρησιμότητα των διδακτικών στόχων	274
12.4. Κριτική της χρήσης των διδακτικών στόχων	275
12.5. Ταξινομίες των διδακτικών στόχων	277
12.5.1. Οι ταξινομίες των στόχων του γνωστικού τομέα	279
12.5.1.1. Η ταξινομία των Bloom και Krathwohl	279
12.5.1.2. Κριτική της ταξινομίας του γνωστικού τομέα των Bloom και Krathwohl	291

ΜΑΘΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

12.5.1.3. Η αναμόρφωση της ταξινομίας των Bloom και Krathwohl	293
12.5.1.4. Το μοντέλο του Guilford	297
12.5.1.5. Η προσαρμογή του μοντέλου του Guilford από τον De Corte	300
12.5.1.6. Η ταξινομία των Gerlach και Sullivan	302
12.5.1.7. Η ταξινομία του De Block	304
12.5.1.8. Η ταξινομία των Massialas και Hurst	305
12.5.1.9. Ταξινόμηση των γνωστικών δεξιοτήτων κατά την I.E.A.	307
12.5.2. Ταξινομίες στόχων του συναισθηματικού τομέα	308
12.5.2.1. Η ταξινομία των Krathwohl, Bloom και Masia	309
12.5.2.2. Η ταξινομία του French και των συνεργατών του ..	317
12.5.2.3. Η ταξινομία των Massialas και Hurst	320
12.5.3. Ταξινομίες του ψυχοκινητικού τομέα	324
12.5.3.1. Η ταξινομία της Harrow	325
12.5.3.2. Η ταξινομία του Simpson	326
12.5.3.3. Η ταξινομία του Guilford	328
12.5.3.4. Η ταξινομία του Dave	329
12.5.3.5. Η ταξινομία του Kibler και των συνεργατών του ...	330
12.5.4. Ταξινομία του συμμετοχικού τομέα	331
12.5.5. Ενοποίηση των διαφόρων τομέων των διδακτικών στόχων ...	333
12.5.5.1. Η ταξινομία του Gagné	333
12.5.5.2. Η ταξινομία του Scriven	340

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΓ΄**ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ**

13.1. Εισαγωγικά	343
13.2. Αρχές σχετικές με την ενίσχυση των μαθητών και τη δημιουργία θετικού κλίματος στη σχολική τάξη	344
13.2.1. Οι αρχές της αγάπης και της θετικής αντιμετώπισης των μαθητών	344
13.2.2. Οι αρχές της ενίσχυσης και της θετικής προσδοκίας	345
13.2.3. Οι αρχές της κριτικής αντιμετώπισης της γνώσης και της δημιουργίας «κουλτούρας» μάθησης	346
13.3. Αρχές σχετικές με την οργάνωση και τη διεξαγωγή της διδασκαλίας ..	347
13.3.1. Η αρχή της προσαρμογής της διδασκαλίας στο επίπεδο των μαθητών	347
13.3.2. Οι αρχές της συνέχειας και της συνολικότητας	348
13.3.3. Οι αρχές της ενεργούς συμμετοχής των μαθητών στη διδασκαλία και της αξιοποίησης των εμπειριών τους	349
13.3.4. Η αρχή της σύνδεσης με την πραγματικότητα	351

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

13.3.5. Οι αρχές της διεπιστημονικότητας και της διαθεματικότητας ..	351
13.3.6. Η αρχή της εποπτικότητας	352
13.3.7. Η αρχή της συνεχούς παρακολούθησης της διδασκαλίας	353
13.3.8. Η αρχή της άσκησης	354
13.3.9. Η αρχή της βιωματικότητας	354
13.3.10. Οι αρχές της εσωτερικής διαφοροποίησης της διδασκαλίας και της παροχής ίσων ευκαιριών	355
13.3.11. Οι αρχές της αντικειμενικότητας και της δικαιοσύνης	356
13.3.12. Η αρχή της κοινωνικοποίησης	357
13.4. Τρόπος εφαρμογής των διδακτικών αρχών	357

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΔ΄**ΜΕΘΟΔΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ**

14.1. Εισαγωγικά	359
14.2. Εννοιολογικές διασαφήσεις	360
14.3. Μέθοδοι διδασκαλίας	364
14.4. Τελικές παρατηρήσεις και προτάσεις	367

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΕ΄**ΜΟΡΦΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ**

15.1. Εισαγωγικά	371
15.2. Κατηγορίες των μορφών διδασκαλίας	371
15.2.1. Μονολογικές μορφές διδασκαλίας	372
15.2.2. Η επίδειξη	375
15.2.3. Διαλογικές μορφές διδασκαλίας	377
15.2.3.1. Η διδασκαλία με ερωταποκρίσεις	377
15.2.3.2. Ο παρωθητικός διάλογος	379
15.2.3.3. Η ελεύθερη συζήτηση	381
15.2.4. Άλλες μορφές διδασκαλίας	382
15.2.5. Μικτές μορφές διδασκαλίας	384
15.3. Άλλες ταξινομήσεις των μορφών διδασκαλίας	384
15.4. Η ανάγκη συνδυασμού των μορφών διδασκαλίας	389
15.5. Μορφές προγραμματισμένης διδασκαλίας	391
15.5.1. Μηχανές διδασκαλίας	394
15.6. Τελικές παρατηρήσεις	396

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΣΤ΄**ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ**

16.1. Εισαγωγικά	397
16.2. Τα συστήματα της τυποποιημένης πορείας της διδασκαλίας	397
16.2.1. Η πορεία της διδασκαλίας κατά τον Κομένιο	398
16.2.2. Η πορεία της διδασκαλίας κατά τον Pestalozzi	398

ΜΑΘΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

16.2.3. Η πορεία της διδασκαλίας κατά τους Ερβαρτιανούς	398
16.2.4. Κριτική των συστημάτων της τυποποιημένης πορείας της διδασκαλίας	402
16.3. Η πορεία της διδασκαλίας κατά τους εκπροσώπους του Σχολείου Εργασίας	404
16.3.1. Οι απόψεις του Dewey και των διαδόχων του	405
16.3.2. Οι απόψεις των εκπροσώπων του Σχολείου Εργασίας στις γαλλόφωνες χώρες	409
16.3.3. Οι απόψεις των εκπροσώπων του Σχολείου Εργασίας στη Γερμανία	410
16.4. Τριμερείς πορείες διδασκαλίας	411
16.4.1. Κριτική των συστημάτων της τριμερούς πορείας της διδασκαλίας	413
16.5. Η αντιαυταρχική εκπαίδευση και η πορεία της διδασκαλίας	414
16.6. Σύγχρονες απόψεις για την πορεία της διδασκαλίας και τη μεθοδολογία καθορισμού της	416
16.6.1. Ανάλυση του έργου μάθησης	418
16.6.2. Εξέλιξη της διδασκαλίας και διδακτικές ενέργειες	425
16.6.3. Συνθήκες μάθησης	432
16.6.3.1. Συνθήκες μάθησης των πληροφοριών και των γνώσεων	433
16.6.3.2. Συνθήκες μάθησης των νοητικών δεξιοτήτων	435
16.6.3.3. Συνθήκες μάθησης της γνωστικής στρατηγικής	437
16.6.3.4. Ψυχοσυναισθηματικοί διδακτικοί στόχοι και συνθήκες μάθησης	438
16.6.3.5. Συνθήκες μάθησης των κινητικών δεξιοτήτων	440

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΖ΄**ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ**

17.1. Εισαγωγικά	443
17.2. Διαφοροποίηση της διδασκαλίας, ισότητα και δικαιοσύνη	443
17.3. Συνοπτική αναφορά σε ορισμένα συστήματα διαφοροποίησης και εξατομίκευσης της διδασκαλίας	446
17.3.1. Το σχέδιο Dalton (Dalton plan)	446
17.3.2. Το πρόγραμμα Winnetka (Winnetka plan)	447
17.3.3. Το Πρόγραμμα Iena (Iena plan)	449
17.3.4. Η «μέθοδος των σχεδίων» και η εξατομίκευση της διδασκαλίας	450
17.3.5. Η μέθοδος του Dottrens και η εξατομίκευση της διδασκαλίας ..	451
17.3.6. Η «κατάκτηση της μάθησης» και η εξατομίκευση της διδασκαλίας	452

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

17.4. Σύγχρονοι τρόποι εξατομίκευσης της διδασκαλίας σε τάξεις μικτής ικανότητας	454
--	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΗ΄**ΜΟΝΤΕΛΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ**

18.1. Εισαγωγικά	459
18.2. Ταξινόμηση των μοντέλων διδασκαλίας	460
18.3. Παρουσίαση επιλεγμένων μοντέλων διδασκαλίας	465
18.3.1. Το μοντέλο των «προοργανωτών ή προωθημένων οργανωτών» του Ausubel	466
18.3.2. Το μοντέλο της «απομνημόνευσης» των Pressley και Levin ..	471
18.3.3. Το μοντέλο του Gordon για την προώθηση της δημιουργικότητας	474
18.3.4. Το μοντέλο της «σύσκεψης» της τάξης του Glasser	481
18.3.5. Το μοντέλο της «προσποίησης» ρόλων ή της δραματοποίησης ..	486
18.3.6. Το μοντέλο της διερεύνησης κοινωνικών ζητημάτων των Massialas και Cox	490
18.3.7. Το μοντέλο της «κατάκτησης της μάθησης» (mastery learning) ..	494
18.3.8. Το μοντέλο της «άμεσης διδασκαλίας» (direct instruction) ..	495
18.4. Τελικές παρατηρήσεις	500

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΘ΄**ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ**

19.1. Εισαγωγικά	501
19.2. Εργασίες που εκτελούνται στη σχολική τάξη	501
19.2.1. Ατομικές εργασίες	501
19.2.2. Ομαδικές εργασίες	503
19.3. Εργασίες κατ' οίκον	504
19.3.1. Χρόνος εργασίας στο σπίτι	505
19.3.2. Φύση των εργασιών στο σπίτι και αρχές που πρέπει να τηρούνται	506
19.4. Συνθετικές-δημιουργικές και ερευνητικές εργασίες	508

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Κ΄**ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ, ΕΠΟΠΤΙΚΑ ΚΑΙ ΛΟΙΠΑ ΜΕΣΑ****ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ**

20.1. Εισαγωγικά	513
20.2. Τα διδακτικά βιβλία	514
20.3. Τα εποπτικά μέσα διδασκαλίας	517
20.3.1. Η σημασία και ο ρόλος των εποπτικών μέσων στη διδασκαλία ..	517
20.3.2. Ο ρόλος του διδάσκοντος και η χρήση των εποπτικών μέσων στη διδασκαλία	518

ΜΑΘΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

20.3.3. Τα παραδοσιακά φυσικά εποπτικά μέσα	519
20.3.4. Τα παραδοσιακά μη φυσικά μέσα διδασκαλίας	520
20.3.4.1. Ο πίνακας	520
20.3.4.2. Άλλα παραδοσιακά είδη πινάκων	522
20.3.4.3. Άλλα παραδοσιακά εποπτικά μέσα διδασκαλίας	522
20.3.4.3.1. Χάρτες και εικόνες	522
20.3.4.3.2. Μακέτες και προπλάσματα	523
20.3.4.3.3. Η αμμοδόχος	523
20.3.5. Εποπτικά μέσα διδασκαλίας της Φυσικής, της Χημείας και των συναφών μαθημάτων	524
20.3.6. Ο σύγχρονος διαδραστικός πίνακας	524
20.3.7. Τα οπτικοακουστικά μέσα διδασκαλίας	525
20.3.7.1. Παλαιά μέσα προβολής εικόνων και διαφανειών	525
20.3.7.2. Παλαιά ακουστικά μέσα διδασκαλίας	526
20.3.7.3. Εργαστήρια διδασκαλίας γλωσσών	526
20.3.7.4. Ο κινηματογράφος	527
20.3.7.5. Η τηλεόραση, το παραδοσιακό μαγνητοσκόπιο (video) και το ψηφιακό μαγνητοσκόπιο (DVD player)	528
20.3.7.6. Το κλειστό κύκλωμα τηλεόρασης	535
20.4. Το σχολικό θέατρο	536
20.5. Ηλεκτρονικοί υπολογιστές, πολυμέσα και διαδίκτυο	537
20.5.1. Εννοιολογικές διασαφήσεις	538
20.5.2. Η εισαγωγή των Η/Υ στην εκπαίδευση και τα συναφή ζητήματα	539
20.5.3. Προγράμματα εφαρμογής των υπολογιστών στη διδακτική πράξη	543
20.5.4. Οι πρόσφατες τεχνολογικές εξελίξεις και η εκπαίδευση	546
20.5.5. Η ανάγκη για την ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών στην αρχική εκπαίδευση και επιμόρφωση του διδακτικού προσωπικού	550
20.5.6. Μερικές κριτικές επισημάνσεις σχετικές με τη χρήση των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση	553

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΑ΄**ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ**

21.1. Έννοια και ορισμός της αξιολόγησης	557
21.2. Η έννοια της εκπαιδευτικής αξιολόγησης	559
21.3. Μορφές αξιολόγησης	562
21.4. Αξιολόγηση της διδασκαλίας	565
21.5. Τρόποι και μέσα αξιολόγησης των γνωστικών αποτελεσμάτων της διδασκαλίας. Επίδοση των μαθητών	569
21.5.1. Είδη ερωτήσεων και τρόποι χρησιμοποίησής τους	572

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

21.5.2. Άλλα μέσα αξιολόγησης της επίδοσης των μαθητών και της διδασκαλίας	577
21.6. Τρόποι και μέσα αξιολόγησης των μη γνωστικών αποτελεσμάτων ης διδασκαλίας	578
21.7. Αξιολόγηση των λεκτικών αλληλεπιδράσεων δασκάλου-μαθητών και άλλων πτυχών της συμπεριφοράς και των ενεργειών του διδακτικού προσωπικού κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας	580
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΒ΄	
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ	
22.1. Εισαγωγικά	593
22.2. Εννοιολογικές διασαφήσεις	594
22.3. Πώς ελέγχεται η αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας;	595
22.4. Αποτελεσματική διδασκαλία	598
22.5. Αποτελεσματικός εκπαιδευτικός	607
22.6. Αποτελεσματικά σχολεία	620
22.7. Προσπάθειες συνολικής θεώρησης και μετα-ανάλυσης των σχετικών ερευνών – Μοντέλα εκπαιδευτικής αποτελεσματικότητας	626
22.8. Κριτική των απόψεων για την αποτελεσματικότητα της Διδασκαλίας. Νέες προοπτικές	640
ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ	643
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	645
Α. ΕΛΛΗΝΙΚΗ	645
Β. ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ	661
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	693